

Régészeti szakvélemény az Ásotthalom külterületén található ingatlanok ágazati
átsorolásának örökségvédelmi kockázatairól

2016

1. Az elvégzett vizsgálatok célja

Ásotthalom község külterületén található 0213/10, 0213/62 valamint 0213/78 hrsz ingatlanok ágazati átsorolása esedékessé vált a településszerkezeti tervének és helyi építési szabályozásának módosítása során.

Az érintett ingatlanok közelében korábbról ismert régészeti lelőhely található, ezért a terület régészeti érdekűnek volt tekinthető.

2. Régészeti értékvizsgálat, lelőhely-diagnosztikai vizsgálatok

Az ágazati átsoroláshoz szükséges régészeti szakvélemény elkészítéséhez adattári, szakirodalmi és térképészeti adatgyűjtésre valamint helyszíni szemlére került sor.

3. Az érintett örökségi elemek számbavétele, állapotának ismertetése

Az adattári és térképészeti vizsgálatok alapján az érintett ingatlanok területén nem található ismert régészeti lelőhely. A vizsgált területek tágabb környezetében azonban vannak korábbról ismert örökségi elemek.

3.1. Adattári, szakirodalmi, térképészeti adatgyűjtés

Ásotthalom község a *Dorozsma-Majsai-homokhát* kistáj területén fekszik. Ez a kistáj domborzati szempontból 80 és 140 m közötti tszf-i magasságú, felszínének több mint háromnegyede enyhén hullámos síkság. A szélhordta homokkal fedett egykori hordalékkúpsíkság vertikális felszabdaltsága kicsi.

A régészeti lelőhelyek tanúsága alapján területe megtelepedésre az őskor időszakától kezdve alkalmasnak bizonyult. Sűrűbb településhálózattal a római kor (szarmaták), népvándorláskor (avarok) és a középkor időszakaiban (Árpád-kor) eltérő intenzitással lehet számolni. A mezőgazdasági művelésre kevésbé alkalmas területen főként a nagyállattartó pásztorkodás jelentette a domináns ágazatot.

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás, az adattári és szakirodalmi, valamint térképészeti kutatások alapján az ágazati átsorolással érintett ingatlanok területén, illetve annak szűkebb környezetében nem volt ismert régészeti lelőhely.

Az átsorolással érintett részek tágabb környezetében több lelőhely ismert, melyek a következők:

Ásotthalom, Kurta domb (azonosító szám: 1872)

Ásotthalom, Szécsi-tanya (azonosító szám: 1862)

Az adatgyűjtés során azonosított lelőhelyekre az ingatlanok ágazati átsorolása örökségvédelmi kockázatot nem jelent.

Felhasznált források:

- Felhasznált adattári adatok:
 - Forster Gyula Nemzeti Örökségvédelmi és Vagyongazdálkodási Központ közhiteles lelőhely-nyilvántartása

- Felhasznált szakirodalmi adatok:
 - Magyarország kistájainak katasztere I. (szerk.: Marosi S. – Somogyi S.). Budapest, 1990.

- Felhasznált térképészeti adatok:
 - EOVS 1:10 000 topográfiai alaptérkép; 16-223 térképlap

3.2. Helyszíni szemle

Ásotthalom község külterületén található 0213/10, 0213/62 és 0213/78 helyrajzi számú ingatlanok ágazati átsorolásához kapcsolódóan 2016. október 15-én helyszíni szemle elvégzésére került sor.

Az emlékpark területét nem művelik, jelenleg kaszáló, az attól északra és keletre található területeket szántóföldként használják, míg a műút nyugati oldalán elhelyezkedő ingatlanok jelenleg műveletlen, parlagon hagyott részek voltak.

Az emlékpark területe az erőteljes növényzet miatt csak részben volt kutatható a felszíni látásviszonyok erőteljesen korlátozottak voltak. A környező szántóföldeken tarló volt gyenge vegetációval, a látási viszonyok itt is korlátozottak voltak, részben kutathatónak bizonyult a terület.

Mindezek ellenére a szemle során megvizsgált területeken két helyszínen is kerültek elő régészeti leletek. Az emlékparktól északra és északkeletre a szántóföldön számos újkori lelet kíséretében néhány római kori szarmata kerámiatöredék került elő. A leletek előfordulása nem mutatott erőteljes koncentrációt, viszonylag nagy felületen szóródta. A lelőhely eddig ismeretlen volt, az **Ásotthalom, Keljfel-hegy** nevet kapta.

Az emlékpark területén mindösszesen néhány olyan rész fordult elő, ahol kevésbé intenzív volt a növényzet. Mindezek ellenére az újkori leletek mellett itt is került elő római kori

szarmata leletanyag, mely egy korabeli településhez tartozhatott. A lelőhely eddig ismeretlen volt, az **Ásotthalom, Keljfel-hegy, Kalmár-tanya** nevet kapta.

A két újonnan azonosított lelőhely egymástól nagyobb távolságra található, de a szemle során nem vizsgálható részek kutatásának hiányában illetve a vizsgálatokra kevésbé alkalmas, növényzettel fedett területek alapján nem zárható ki, hogy összetartoznak és egy nagyobb kiterjedésű szarmata település helyezkedik el a dombháttakkal és kisebb mélyedésekkel tagolt felszínen.

A terület természetföldrajzi adottságaiból kifolyólag nem zárható ki annak lehetősége, hogy a jelenleg kutathatatlan, a műút nyugati oldalán található magaslaton további lelőhelyrészek fordulhatnak elő.

4. Az értékvizsgálat eredményének összefoglalása

Az ágazati átsorolással érintett 0213/10, 0213/62 valamint 0213/78 hrsz ingatlanok területén a helyszíni szemle során két kis kiterjedésű lelőhely azonosítására volt lehetőség (**Ásotthalom, Keljfel-hegy, Kalmár-tanya, Ásotthalom, Keljfel-hegy**).

A jelenlegi területhasználat (mezőgazdasági művelés, emlékpark) nem, vagy csak kis mértékben veszélyezteti a régészeti örökség elemeit. Az emlékpark területére tervezett földmunkával járó változtatások a régészeti lelőhelyeket veszélyeztethetik.

A rendelkezésünkre álló adatok alapján nem lehet számítani a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 39/2015. (III. 11.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. R.) 4. § (3) bekezdésében meghatározott, elkerülendő régészeti lelőhelyekre.

5. Örökségvédelmi hatáscsökkentő javaslatok

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban Kötv.) 11. § alapján a nyilvántartott régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni, a védelemre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. §). A Kötv. 19. § (2) alapján a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. Az örökségvédelmi intézkedésekre vonatkozó javaslatok kidolgozása során a Kötv. 22. §-ban foglalt szempontokat kell figyelembe venni.

A vizsgált 0213/10, 0213/62 valamint 0213/78 hrsz ingatlanok ágazati **átsorolásával** járó **örökségvédelmi kockázat alacsony**. Azonban a helyszíni szemle során azonosított új lelőhelyek esetében számolni kell azzal, hogy bármilyen **földmunkával járó beavatkozás** a lelőhely jelenlegi állapotában maradandó változásokat okozhat. Ezért a munkálatok megkezdése előtt gondoskodni kell az örökségi elemek **megelőző feltárásáról**, melynek idő és költségvonzatai a Beruházót terhelik.

Mindezek mellett szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy további kutatási módszerek (műszeres lelőhely és leletfelderítés, próbafeltárás) tovább minimalizálhatják a tervezett beavatkozások elvégzése során felmerülő örökségvédelmi kockázatokat. A jelenleg elvégzett értékvizsgálatok nem alkalmasok arra, hogy például a kevés felszíni nyomot hagyó temetkezések előkerüljenek. Ennél fogva számolni kell azzal, hogy bármiféle földmunka során olyan új örökségi elemek kerülhetnek elő, melyek feltárása a Beruházót terhelik.

Ennek érdekében a jelenlegi jogszabályi keretek lehetőséget biztosítanak arra, hogy bármiféle földmunkákkal járó változtatások előtt a Beruházó további értékfelmérő vizsgálatokat végezzen egy előzetes régészeti dokumentáció (Kötv. 7. § (3)) keretében (Kötv. 22. §). Földmunkákkal járó változtatások előtt, a tervezés munka fázisában, a több vizsgálati módszer felhasználásával kivitelezhető előzetes régészeti dokumentáció elkészítése erősen ajánlott a váratlanul előkerülő örökségvédelmi elemek kockázatának csökkentése érdekében.

Az előzetes régészeti dokumentáció elkészítéséről a tervezett változtatási szándékok mérete alapján a jogszabály eltérő eljárásokat tesz lehetővé. Különbséget kell tenni a nagyberuházások és a nem nagyberuházásoknak számító munkálatok között. Nagyberuházások esetén eltérő a feladatellátó szerv, míg a nagyberuházásoknak nem minősülő, földmunkával járó beruházások előkészítése során az előzetes régészeti dokumentáció tartalmi elemeire a Kötv. 23/C. § (2) és (5) bekezdésében, valamint a 23/D. § (1) és (2) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

Szeged, 2016. október 21.

Sóskuti Kornél
régész – régészeti szakértő

NYILATKOZAT

Alulírott Sóskuti Kornél, örökségvédelmi szakértő (nyilvántartási szám: 20/2011) ezúton nyilatkozom arról, hogy az örökségvédelmi hatástanulmányban szereplő adatok a valóságnak megfelelnek, a javasolt régészeti megoldás megfelel az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy a tanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem.

Szeged,

2016. október 21.

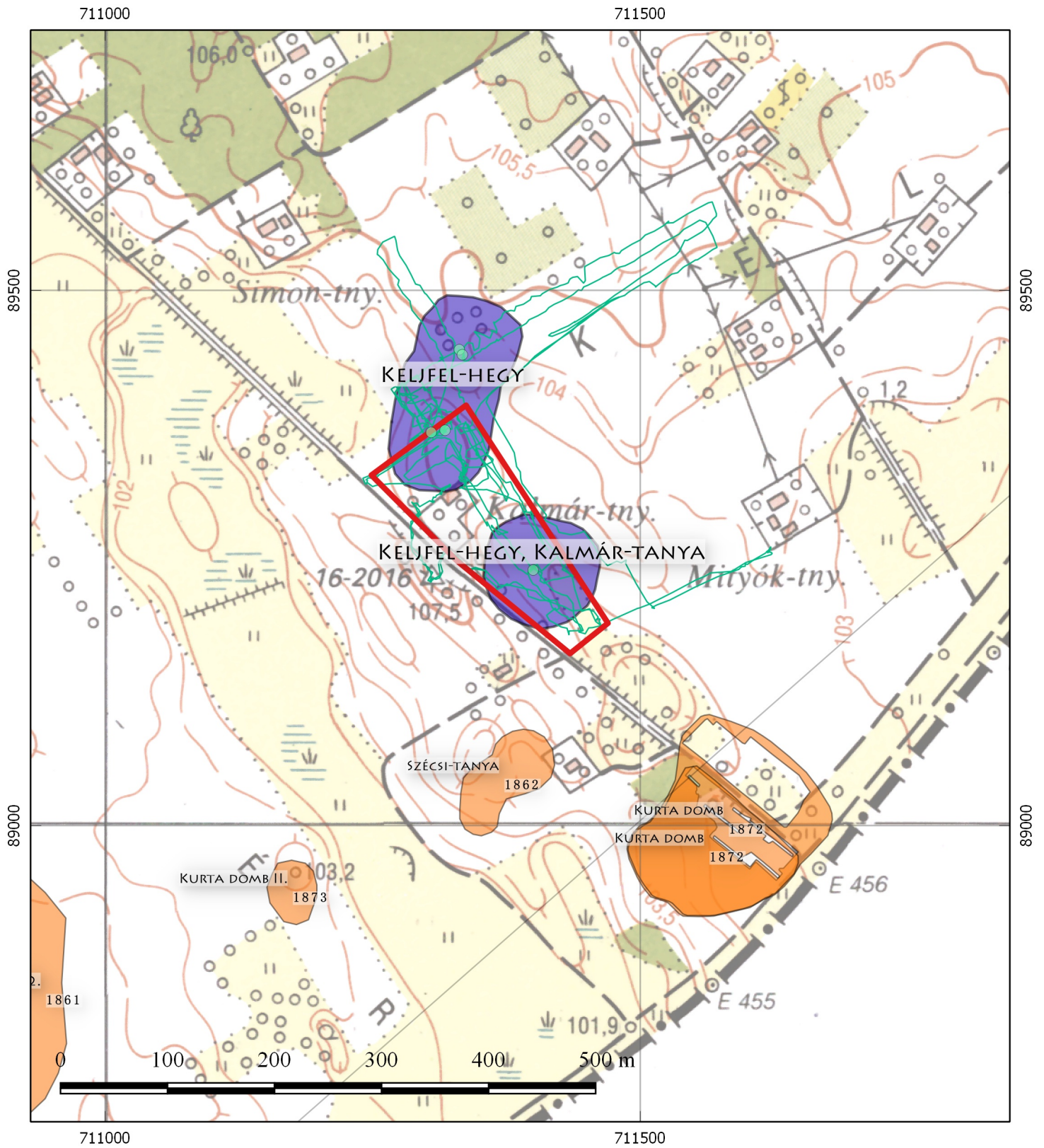

Sóskuti Kornél
régész – örökségvédelmi szakértő

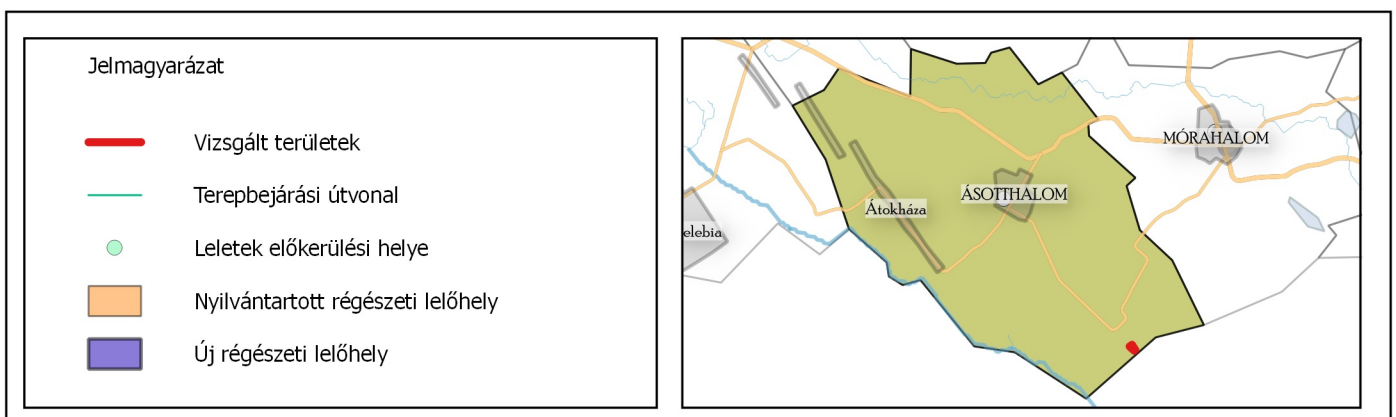
MELLÉKLETEK

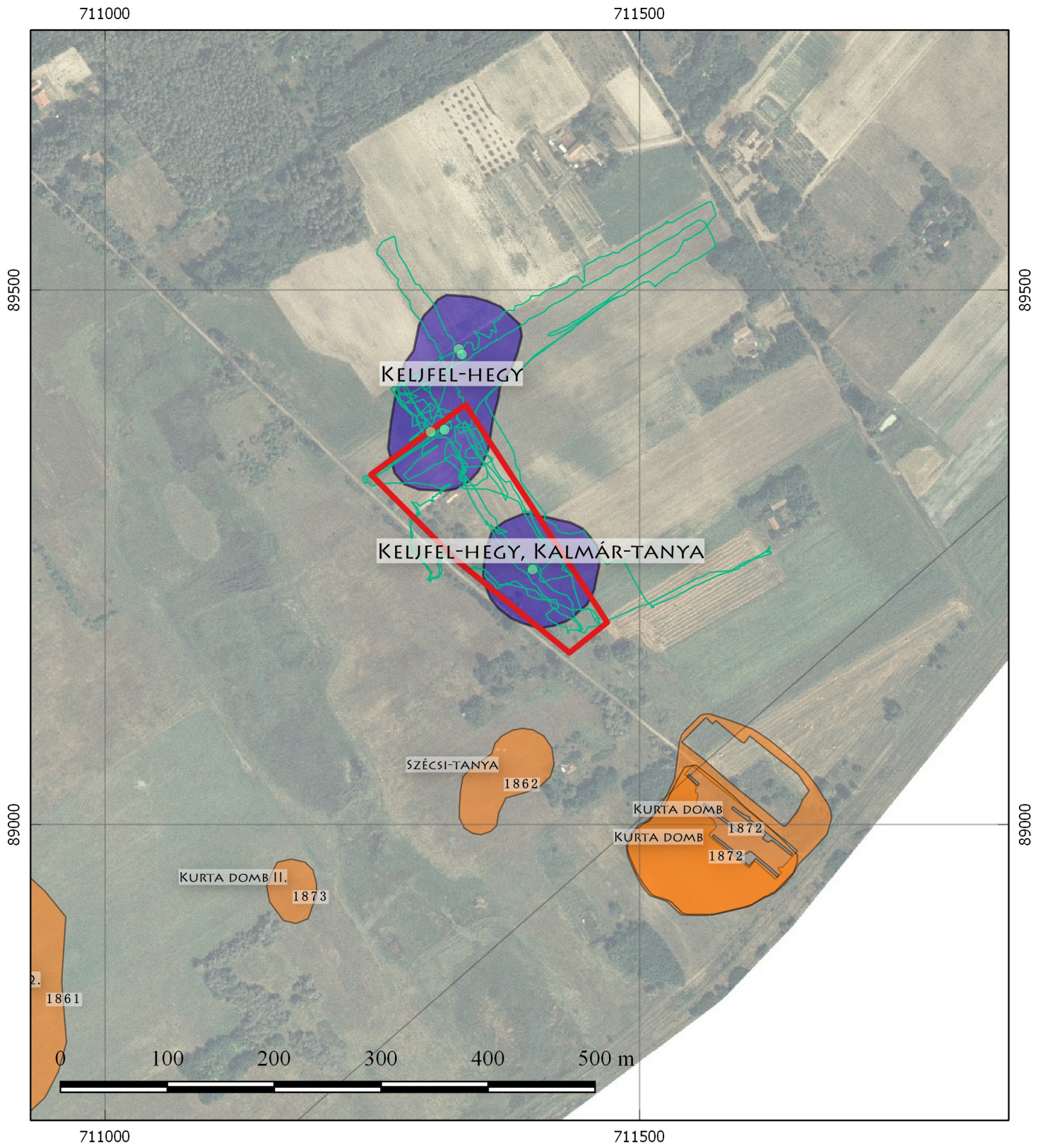
TÉRKÉPMELLÉKLETEK

1. térkép: Az ágazati átsorolással érintett 0213/10, 0213/62 valamint 0213/78 hrsz ingatlanok területe és környezete topográfiai térképen.
2. térkép: Az ágazati átsorolással érintett 0213/10, 0213/62 valamint 0213/78 hrsz ingatlanok területe és környezete légifotón.

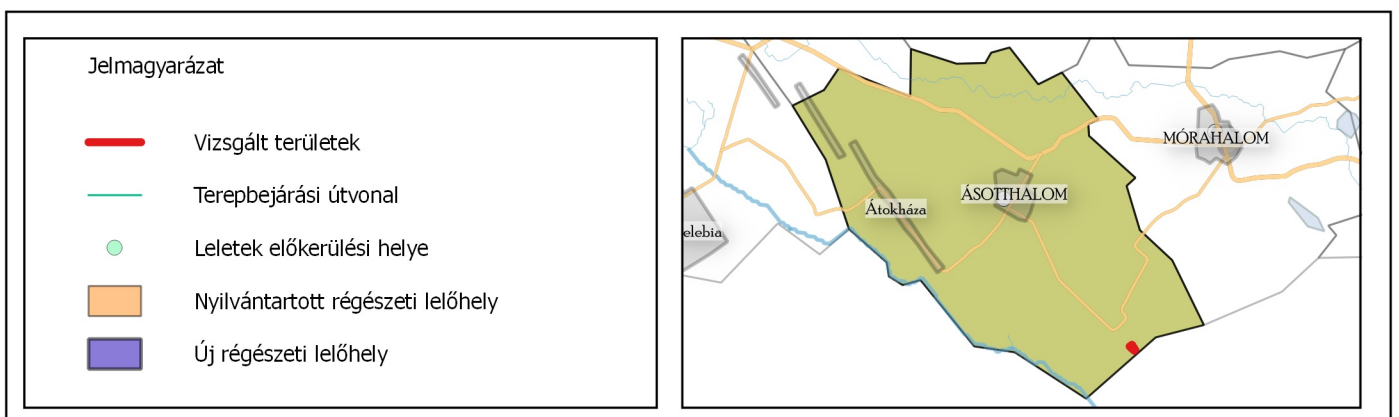

1 : 5 000

1 : 5 000

FOTÓLISTA

Sorszám	Fotó neve	Fotó témája
1.	Asotthalom_Kurta_domb_2016_01	Az ágazati átsorolással érintett emlékhely délnyugati része az Ásotthalomról a határátkelőhöz vezető műút mellől.
2.	Asotthalom_Kurta_domb_2016_02	Az ágazati átsorolással érintett emlékhely északi része. A helyszíni szemle alkalmával előkerült Ásotthalom, Keljfel-hegy (új lelőhely) lelőhely és annak környezete.
3.	Asotthalom_Kurta_domb_2016_03	Az ágazati átsorolással érintett emlékhelytől nyugatra eső, régészeti vizsgálatokra alkalmatlan területek.
4.	Asotthalom_Kurta_domb_2016_04	Az ágazati átsorolással érintett ingatlanok és a tőle keletre eső területek.
5.	Asotthalom_Kurta_domb_2016_05	Az átsorolással érintett 0213/10, 0213/62, 0213/78 számú ingatlanok. A helyszíni szemle alkalmával előkerült Ásotthalom, Keljfel-hegy, Kalmár-tanya (új lelőhely) lelőhely és tágabb környezete.
6.	Asotthalom_Kurta_domb_2016_06	Az ágazati átsorolással érintett emlékhely északi része a Magyar Mártíromság Emlékművével. A helyszíni szemle alkalmával előkerült Ásotthalom, Keljfel-hegy (új lelőhely) lelőhely és annak tágabb környezete.

1. Asotthalom_Kurta_domb_2016_01

2. Asotthalom_Kurta_domb_2016_02

3. Asotthalom_Kurta_domb_2016_03

4. Asotthalom_Kurta_domb_2016_04

5. Asotthalom_Kurta_domb_2016_05

6. Asotthalom_Kurta_domb_2016_06